LA PARTICIPACIÓ COM A DIÀLEG

PROPOSTES DE LÍNIES D'ACCIÓ I SUGGERIMENTS AL CONSELL MUNICIPAL DE SOSTENIBILITAT DE L'AJUNTAMENT DE GIRONA

AVALUACIO DE L'OBJECTIU 1. DE L'AGENDA 21 A LA CIUTAT DE GIRONA:

INFORMACIO, PARTICIPACIO I BONES PRÀCTIQUES CIUTADANES

Autor:
PERE SUBIRANA I SAMITIER
CONSULTOR AMBIENTAL
psubirana@lacasadelsaber.com

INDEX:

1.INTRODUCCIÓ: L'AGENDA 21 COM A OPORTUNITAT (Pàg. 3)

2.- QUAN LA PARTICIPACIÓ ES FA DE FORMA CONTINUADA ESDEVÉ DIALEG: VERS LES ADMINISTRACIONS INTERACTIVES (Pàg. 6)

3. PROPOSTES DE LÍNIES D'ACCIÓ PER TAL D'AFAVORIR LA PARTICIPACIÓ COM A DIÀLEG I SUGGERIMENTS (Pàg. 7)

4. PROPOSTES DE LÍNIES D'ACCIÓ (Pàg. 20)

5. CONCLUSIONS (Pág 24)

6. ANNEX 1. GLOSSARI DESCRIPTIU D'INICIATIVES D'ALTRES MUNICIPIS ESMENTADES EN EL PRESENT DOCUMENT. (Pàg 26)

1. INTRODUCCIÓ: L'AGENDA 21 COM A OPORTUNITAT

Quin context és el millor per tal que els ciutadans participin?

Una ciutat sostenible es aquella que satisfà les seves necessitats actuals sense comprometre les necessitats de les futures generacions.

Des d'un punt de vista planetari, les ciutats han de transformar-se elles mateixes per tal de disminuir l'impacte que causen en els ecosistemes. Els models de ciutat actuals són insostenibles i a curt o a llarg termini porten al col.lapse.

Amb l'Agenda 21 l'Ajuntament i els agents socials de Girona emprenen un camí per tal d'assolir diferents objectius, entre el quals podem esmentar:

- Minimitzar l'impacte que la ciutat causa en els ecosistemes naturals propers i allunyats.
- Incrementar l'autosuficiència local per tal de no dependre excessivament de recursos externs.
- Adaptar els funcionament de la ciutat tant com sigui possible al funcionament dels cicles i processos naturals: construcció sostenible, energia, residus, etc.
- Revitalitzar l'economia local tot apostant per activitats econòmiques que generen ocupació i siguin respectuoses amb el medi.
- Cohesionar la ciutat des del punt de vista social.
- Fomentar la capacitat associativa i les accions comunitàries.

Sempre s'ha considerat la participació ciutadana com un element indispensable per a l'aplicació de les Agendes 21 Locals. Els documents sortits de l'Agenda 21 de Río, la Carta d'Alborg i posteriors enfatitzen la seva importància.

El temps demostra, però, que la participació ciutadana no es pot quedar només en temes de la sostenibilitat. La sostenibilitat és només un dels múltiples aspectes en els que la participació ciutadana es fa indispensable.

La participació dins dels processos de l'Agenda 21 és:
- una oportunitat per a la prevenció de possibles problemes i de resolució dels actuals.
- una oportunitat per avançar vers el perfeccionament de la democracia, tot fent-la més participativa i dialogant.

El millor context per a la participació ciutadana en els processos de les Agendes 21 Locals és la voluntat d'avançar vers la democràcia participativa i la cohesió social.

El primer objectiu del Consell Municipal de Sostenibilitat ha de ser la voluntat de crear aquest context propici a la participació real, continuada, efectiva i enriquidora. L'Ajuntament, com a impulsor de l'Agenda 21, ha de ser l'exemple de tot allò que proposa a la ciutadania.

L'experiència en altres processos de participació demostra que no es pot demanar únicament la participació del teixit cívic i social en aspectes puntuals, mentre es minimitza la seva contribució en altres aspectes.

El increment continuat de la complexitat de la realitat social fa que un govern, ja sigui local o més general, hagi de comptar amb les persones per tal que les seves polítiques tinguin èxit. De ***governar a*** cal passar a ***governar amb*** però amb la finalitat de poder arribar a ***governar entre***.

L'aplicació del Principi de subsidiarietat (les decisions han de ser preses tan aprop de la gent afectada com sigui possible) pot afavorir un context més propici a la participació.

La sostenibilitat és una abstracció que cal aplicar de forma local i quotidiana. Ha de baixar de la teoria a la pràctica i concretar-se en accions i polítiques. Es en aquest moment quan la sostenibilitat córrer el perill més gran: que la sostenibilitat i tots els conceptes que l'envolten, inclosa la participació, sigui una abstracció teòrica que a base de repetir-la deixi de tenir contingut.

Buidar de contingut la participació ciutadana és buidar de contingut la sostenibilitat. Les experiències d'altres poblacions demostren que la **participació és un procés que té la seva complexitat** i que cal gestionar-lo acuradament per tal de no bloquejar-lo.

Girona pot aprofitar les experiències positives i negatives d'altres llocs i mirar de no repetir els mateixos errors alhora que adapta les bones pràctiques. Els agents locals promotors de la sostenibilitat han de fomentar la participació seguint aquests dos principis bàsics:

1. **Impulsar la participació, motivar-la i afavorir-la**
2. **Remoure els obstacles de tota que aquest impuls pot trobar-se**

¿Què entenem per participació? Hi ha molts enfocaments possibles. El que hem triat per a confeccionar el present document és la consideració de **la participació ciutadana com un diàleg permanent**:
Un diàleg entre els diferents sectors i entitats socials
Un diàleg entre els responsables municipals i la ciutadania
Un diàleg entre el present i el futur, entre acció present i prevenció futura
Un diàleg entre les necessitats dels ecosistemes i les necessitats humanes

La participació és un procés permanent, per tant la participació s'ha d'entendre i gestionar com un procés on conflueixen dinàmiques globals i locals. Un enfocament sistèmic ens porta a deixar de banda les accions puntuals i a cercar accions col.laboradores i transversals: crear i dinamitzar processos participatius, crear estructures de suport, minimitzar la influència de les dinàmiques generals poc favorables a la sostenibilitat, etc.

Com en tot procés, el procés participatiu es sembra, es conrea i es cuida abans que acabi donant fruits. Girona ha de aprofitar les experiències exitoses per a crear un **model propi de participació**.

Sens dubte, les modificacions que es puguin fer del ROM (Reglament Orgànic Municipal de l'Ajuntament de Girona) han d'anar amb la línia de fer que l'Ajuntament de Girona sigui cada cop més una administració interactiva.

També caldria **unificar les planificacions i estratègies futures amb els criteris establerts per l'Agenda 21 local de Girona**.

2.- QUAN LA PARTICIPACIÓ ES FA DE FORMA CONTINUADA ESDEVÉ DIALEG: VERS LES ADMINISTRACIONS INTERACTIVES

"La funció del diàleg és la de treure a la llum les estructures amagades de pensament, de manera que, a mesura que passem per damunt de les creences inqüestionables, anem creant una consciència col.lectiva" David Bohm

Cal complementar el concepte de participació ciutadana amb el concepte de diàleg interactiu ciutadà

Un diàleg es quelcom que es fa de forma permanent i continuada. Va en dues o més direccions, és una eina al servei de la reflexió col.lectiva. El veritable diàleg consisteix en expressar les nostres opinions i els punts de vista des dels quals les emetem i té com a objectiu clar l'aprenentatge dels participants i la comunicació. Una discussió no sempre forma part d'un diàleg constructiu.

L'administració local sovint es limita a deixar que els ciutadans participin. La participació ciutadana es necessària, però ha de ser considerada com un punt de partida per arribar a un veritable diàleg interactiu. Qualsevol avís, queixa, suggeriment, denúncia, etc. pot ser considerada com una oportunitat d'interacció.

El diàleg es previ a la participació, per tant cal establir els mecanismes de diàleg de la mateixa manera que cal establir mecanismes de participació.

El diàleg pot prendre formes molt diferents, i té un gran poder transformador. No es el mateix demanar la participació de les persones abans que després d'haver dialogat amb elles. **Per tal que la sostenibilitat pugui ser aplicada cal que sigui explicada**. Si expliquem el criteri que ens porta a una determinada decisió, aquesta pot ser entesa millor, s'estigui o no d'acord. Una persona està més disposada a reciclar si ho pensant en el model de ciutat engrescador que vol fer realitat.

La pròpia administració local ha d'avançar vers les **administracions dialogants** i interactives. El model organitzatiu de les administracions actuals és el model industrial, sorgit al segle passat: l'administració és una màquina que produeix uns determinats resultats adreçats a una "masa" compacta. Els processos es poden sistematitzar i no hi ha lloc per a l'aprenentatge permanent ni per a les accions diferenciades.

Tanmateix, el model organitzatiu més adient a les necessitats actuals és el **model biològic**: l'administració és un ésser viu que està dins d'un determinat context i interactua amb ell gràcies a un intercanvi dinàmic. L'organisme s'adapta als canvis i és sensible a les necessitats.

Cal, doncs, una nova manera d'entendre el paper de les administracions i dels ciutadans. La transformació de les estructures locals vers aquest nou model biològic és també un context necessari per a una participació continuada. La transparència i la sinceritat motiva a treballar per un projecte compartit de ciutat.

La millor base per a la corresponsabilització per part dels ciutadans és un marc basat en la reflexió, la discussió i l'aprenentatge.

3. PROPOSTA DE LÍNIES D'ACCIÓ PER TAL D'AFAVORIR LA PARTICIPACIÓ COM A DIÀLEG

"Aquell que decideix sol, exerceix un poder vers els altres" J. M. Florin

Entenen, doncs, la participació com un procés de diàleg permanent, i sota aquesta perspectiva proposem les següents línies d'acció al Consell Municipal de Sostenibilitat de Girona. Al costat de cada línia d'acció esmentem alguns suggeriments concrets i també els punts forts i febles que hem detectat.

Basant-nos en els ensenyaments sortits de l'aplicació de les Agendes 21 a altres indrets, hem confeccionat un diàleg imaginari entre l'agent promotor de la sostenibilitat i la resposta els diferents actors socials. D'aquest diàleg sorgeixen un seguit de plantejaments que seran les guies d'acció que es podran aplicar a Girona.

Hem escollit aquest format perquè quan considerem la participació com a diàleg i demanem a algú que participi podem preveure les seves respostes i donar-li un tracte adient, tenint en compte que no tothom acollirà la sostenibilitat de la mateixa manera.

Els Agents promotors de la sostenibilitat diuen:

.- ***"Mireu, tinc una proposta per fer-vos. Crec que val la pena que pensem com volem el nostre municipi en el futur. Crec que cal tenir present la sostenibilitat com a criteri per tal de no generar més problemes, crec que es una oportunitat de fer canvis positius. M'agradaria que participeu en aquest procés".***

Les respostes marquen les línies d'acció, com s'exposa a les següents pàgines

Resposta 1 - "Si vols que participi en el procés de sostenibilitat, sedueix-me. Mostra'm els seus beneficis, informa'm dels problemes i dels efectes negatius de la insostenibilitat... Educa'm".

Línies d'acció:

- Fer pedagogia de la sostenibilitat, tot explicant els seus beneficis per a la resolució de problemes quotidians actuals i prevenir els futurs, així com la relació directa entre sostenibilitat i qualitat de vida.

- Vincular la sostenibilitat a una imatge positiva i de renovació.

- Afavorir la perspectiva ecològica de la realitat i difondre-la per tot. Els comportaments són la conseqüència de la visió del món que té cada persona.

- Posar la sostenibilitat i tots aquells factors que hi ténen relació en el centre de l'atenció social. La sostenibilitat és importantíssima, però no sempre és urgent. Es fàcil que s'oblidi, si no es fa un esforç en aquest sentit.

- Creació d'una visió compartida pel màxim nombre de gironins de com volen la seva ciutat en el futur. Obrir un procés de creació d'un projecte comú, com a resposta a la pregunta de "Quina Girona volem d'aquí a uns anys?" La creació d'aquesta visió o projecte comú engrescador, il.lusionant, pot costar de crear, però a la llarga permet un context adient per tal que moltes de les accions i iniciatives concretes tinguin una millor acollida.

- Difondre les bones pràctiques entre la població en general i entre els sectors implicats.

- Detectar necessitats formatives per al desenvolupament de la sostenibilitat i donar la resposta adient.

- Cal avançar vers la creació d'un projecte compartit de ciutat des del punt de vista de futur, social i ètic o de valors

Suggeriments:

- Buscar dinamitzadors de la sostenibilitat dins i fora de l'administració local:
    - Creació d'una comissió interdepartamental de tècnics.

    - Creació de la figura de dinamitzador de la sostenibilitat. Aquesta figura pot ser professional però també pot ser un paper realitzat per persones, col.lectius, entitats, mitjans de comunicació i altres agents socials assumit de forma temporal, fins que un altra entitat agafi el relleu. L'exemple dels Agents 21 a Sabadell pot ser un bon model.

    - Difusió de les bones pràctiques dins de cada àmbit professional i social.

- Realització de les Agendes 21 Escolars, com s'ha fet a Barcelona, com a element sensibilitzador de la mainada.

- Incloure el punt de vista de les generacions futures en la presa de decisions i en els processos participatius. La figura de la "Defensora del Ciutadà" hauria d'incloure també la defensa de les futures generacions, dels futurs ciutadans.

- Donar un paper com a promotors i difusors de la sostenibilitat a serveis i recursos municipals ja existents: xarxa de centres cívics, museus, etc.

- Comunicar de forma pedagògica i efectiva el seguiment dels diferents indicadors de sostenibilitat establerts per l'Agenda 21.

- Aprofitar la realització d'activitats exitoses com "Girona Temps de Flors" per a mostrar aspectes o pràctiques sostenibles, com la jardineria estalviadora d'aigua, el reciclatge de matèria orgànica o la integració d'aparells que fan servir l'energia solar.

- Estructurar la dinamització de l'Agenda 21 d'una manera efectiva.
  A Santa Perpetua de Mogoda i a Igualada s'ha creat una "Oficina de l'Agenda 21" per tal de dinamitzar la participació i promoure la sostenibilitat dins i fora de l'Ajuntament. A altres poblacions com Castelldefels han creat una entitat centralitzadora i canalitzadora del procés dinamitzador de l'Agenda 21, han creat la Fundació Castelldefels 21. En tot cas, cal establir qui, com i quan fa el paper de dinamització. Caldria reforçar el paper dinamitzador i coordinador de la Comissió de Participació Ciutadana del Consell Municipal de Sostenibilitat.

- Obrir un procés participatiu als agents socials per tal de dissenyar la campanya o campanyes de difusió de l'Agenda 21 de Girona.

- Detectar necessitats formatives per al desenvolupament de la sostenibilitat i donar la resposta més adient.

- Fer participar a la més gran quantitat de persones possible en els processos de formació per a la sostenibilitat. Qualsevol persona pot ser un formador en temes de sostenibilitat, en l'àmbit o matèria que ell coneix, per a altres.

- Cal aprofitar els efectes educatius que ténen els indicadors de sostenibilitat, com es fa a Igualada amb "L'Observatori de la Sostenibilitat Local".

- Fomentar actes singulars d'abast estatal, europeu o mundial relacionats amb la sostenibilitat que tinguin com a conseqüència indirecta la potenciació de la sostenibiltat local. El Fòrum Universal de les Cultures Barcelona 2004 pot ser un referent.

- Promoure les activitats formatives adients entre el personal de les societats participades per l'Ajuntament de Girona (Patronats, Fundacions, Consells i altres entitats participades).

- Difondre els conceptes que poden fer més compensible la sostenibilitat entre les persones: el concepte de fluxos energètics i de materials, els cicles naturals, la capacitat de càrrega d'un ecosistema, la petjada ecològica, el concepte d'entropia, la biodiversitat com a element estabilitzador d'un ecosistema, etc.

- Aprofitament dels coneixements de les entitats que poden fer aportacions en el desenvolupament de tecnologies que afavoreixin la sostenibilitat, com és el cas de la Universitat de Girona.

Punts forts:
- A Girona hi ha una més consciència ecològica que a altres indrets, com ho demostren el gran nombre de grups ecologistes i naturalistes.
- L'activitat del Centre d'Educació de La Caseta de la Devesa ha estat un factor important com a element d'educació i sensibilització. Els seus itineraris son activitats molt ben dissenyades i aprofitades.
- El Pla de Ciutat de Girona es un precedent de participació en la planificació estratègica de la ciutat de Girona.
- El Dia sense Cotxes o la Setmana de la Mobilitat Segura i Sostenible son iniciatives que ja es fan i que ajuden a la concienciació ciutadana. Algunes activitats adreçades a joves del cicle superior de l'Educació Primària i l'ESO com "Estalviem energia" o "Reutilitzem i Reciclem" son també iniciatives lloables.

Punts febles:
- Les activitats del Centre de La Caseta de la Devesa no arriben a tots els col.lectius ciutadans, no tothom en fa ús.
- No hi ha una **visió compartida** de com es vol que sigui Girona en el futur entre la població. Cal treballar en la creació d'un projecte compartit de ciutat des del punt de vista de futur, social i ètic o de valors, i també econòmic i ambiental. La visió de futur compartida no es tant un pla tècnic sinó un projecte afectiu, sorgit d'un procés participatiu.
- La sostenibilitat no està massa present en l'atenció de les persones. La dinamització feta fins ara ha recaigut sempre en els mateixos col.lectius sense que altres agents socials hi participin.
- La sostenibilitat no es percep encara com un recurs que ha de servir per resoldre o fer minvar problemes pràctics i quotidians.
- Caldria una coordinació més gran entre les diferents iniciatives que es fan a Girona i que van en la línia de la sostenibilitat.
- La difusió de les activitats relacionades amb la sostenibilitat hauria de tenir una difusió més gran, sobretot es millorable la presència que té a mitjans de difusió.
- El coneixement i la pràctica de la cultura de la participació entre els ciutadans de Girona és millorable.

Resposta 2 - *"No veig clar què en treuré, de tot plegat"*

Línies d'acció:
- Creació d'espais sectorialitzats de reflexió on es debatin de forma transversal problemes, estratègies de futur, estudis de millores, etc. Els camps poden ser per exemple el comerç, la immigració, la promoció econòmica, etc. L'objectiu és vincular la sostenibilitat als processos de millora continuada.

- Fer que el debat i l'interés per a la sostenibilitat arribin a col.lectius que fins ara no hi han participat.

- Promoure el coneixement de la sostenibilitat des del punt de vista de la incidència que pot tenir en cada col.lectiu o sector específic.

- Promoure un Fòrum de Participació Ciutadana periòdic que sigui un punt de trobada de tots els participans en el procés d'implementació de l'Agenda 21.

Suggeriments:
- Promoure l'ajuda mútua i la auto formació a través de **xarxes temàtiques** entre els diferents col.lectius socials per tal de promoure en els temes que siguin del seu interès. Un procés de millora continuada porta més aviat o més tard a la gestió ambiental i a la responsabilitat social. Els sectors que més disposats estan a participar en el procés de l'Agenda 21 són els que han portat la millora permanent a una fase avançada.

- Una experiència interessant son els NIPS (Nuclis d'Intervenció Participativa), realitzats a diferents municipis com Sant Cugat. En ells, persones escollides a l'atzar assisteixen a actes formatius i participatius sobre la sostenibilitat (a l'annex hi trobareu una descripció més detallada).

- Promoure el coneixement de la sostenibilitat entre els ciutadans. L'Ajuntament de Sant Boi, per exemple, va impulsar el debat d'aspectes ambientals en 5 meses temàtiques tant en la fase de diagnosi com en la redacció del Pla d'Acció de l'Agenda 21.

- Crear un marc basat en la reflexió, discussió i aprenentatge com a base de la corresponsabilització

Punts forts:
- Alguns sectors estan ja força conscienciats de la necessitat d'incloure criteris de sostenibilitat en les seves activitats, com és el cas del Col.legi d'Arquitectes.

Punts febles:
- Hi ha encara poques persones que coneguin el treball en xarxa per tal de sinergitzar les seves accions.
- Alguns sectors tenen dinàmiques o problemes que els impedeixen implantar processos de millora continuada.

Resposta 3 - "No em facis perdre el temps.
A vegades necessito informació sectoritzada i a vegades, informació més general".

Línies d'acció:

- Creació d'espais de diàleg i participació, tant pel que fa un nivel general ampli com a aspectes més específics (residus, mobilitat, energia...). El diàleg ha de ser fer-se tant amb temes de fons com en temes concrets.

- Aprofitar els mecanismes de participació ciutadana establerts a Girona amb les Taules Territorials i els Consells Sectorials per tal de treballar de forma coordinada vers la sostenibilitat. La millor forma de coordinació és la creació d'una estructura de xarxa entre les diferents estructures participatives.

- Creació de canals de participació factibles i diversos, per tal que cadascú pugui fer-ho de la manera que li sigui més còmoda.

- Promoure el coneixement de noves metodologies de participació per tal de fer-la més efectiva.

Suggeriments:
- Creació d'espais per al diàleg i la reflexió, espais que poden ser físics i temporals però també virtuals (fòrums d'opinió a internet, etc). Aquests espais han de fomentar la reflexió col.lectiva, cal que estiguin ben conduïts per tal d'assolir els seus objectius.

- Donar la possibilitat que es creïn espais de reflexió cada cop que s'obre un termini de presentació d'al.legacions a una obra important.

- Promoure noves metodologies per tal de fer efectiva la participació, metodologies que s'adaptin a cada persona o col.lectiu.

Punts forts:
- Realització de cursos de formació destinats a sectors concrets que poden donar un impuls a les práctiques sostenibles, com s'ha fet en el cas dels cursos de formació del Col.legi d'Arquitectes i del Col.legi d'Aparelladors

Punts febles:
- Les tècniques de diàleg constructiu no són encara prou conegudes. Manca una certa formació d'aquestes tècniques de conducció de processos participatius, de tal manera que es fàcil caure en la discussió inútil. L'objectiu de l'aprenentatge col.lectiu requereix noves metodologies i noves habilitats interpersonals.

Resposta 4 - *"Tinc altres problemes que m'impedeixen participar No estic en condicions. Tinc problemes, així que no m'atabalis".*

Línies d'acció:
- Donar solucions ecològiques i sostenibles als problemes socials (pobresa, mancances educatives, aïllament, etc.) i també dels diferents sectors econòmics.
- Treballar transversalment per a remoure els obstacles de tota mena que la participació pot trobar.
- Treballar per tal d'enfortir la consciència de Girona com a comunitat.
- Promoure aliances amb sectors professionals i empreses per tal d'incloure pràctiques sostenibles a les seves activitats habituals.
- Promoure la interactivitat dels serveis municipals, de manera que s'estimuli la participació i l'educació.
- Promoure la cooperació i la solidaritat entre els gironins.

Suggeriments:

- Col.laborar estretament amb les estructures municipals ja existents per tal de fer que la sostenibilitat sigui un recurs al seu abast: centres cívics, consells municipals, regidors de barri, taules territorials de coordinació, etc.

- Donar un paper a l'Oficina Municipal d'Atenció al Consumidor com a divulgadora de pràctiques sostenibles (estalvi energètic, etc.).

- Exportar els principis en els que es basen iniciatives com el "El Segell Verd de la Construcció" a altres sectors per promoure aliances amb sectors professionals i empreses.

- Treballar per a la cohesió social i minimitzar les desigualtats. Si una persona està massa preocupada, la sostenibilitat no serà mai una prioritat.

- Donar un tractament diferent des de l'Ajuntament per referir-se a Girona: deixar de dir "municipi" i fer servir la paraula "comunitat". Pertànyer a Girona no ha de ser només viure en un municipi, sinó també pertanyer a una comunitat cohesionada on cada persona sigui un recurs per a l'altra.

- Fer que l'Oficina d'Atenció i Informació al ciutadà esdevingui una veritable "Oficina per al Diàleg", i que la Bústia d'Avisos i Suggeriments sigui interactiva, no només es limiti a recollir informació, que també aprofiti per a educar, informar i aprendre.

Punts forts:
- El "Segell Verd de la Construcció" és una molt bona pràctica, aquest mateix principi de promoció de la sostenibilitat es pot fer extensiu a altres sectors. La reutilització de les aigües del Golf Girona es una altra mostra de una línia encertada.

Punts febles:

- Les estructures municipals no estan encara preparades per esdevenir administracions interactives i convertir la participació en diàleg permanent.

Resposta 5 - *“No m’utilitzis.*
No em facis servir per als teus objectius, per més nobles, bonics i sostenibles que siguin”.

Línies d’acció:

- Evitar la participació no desitjada o imposada. La participació com a procés necessita que es respectin els ritmes de les persones, col.lectius i agents socials.

Suggeriments:
- Evitar en tot moment les dinàmiques que incideixin negativament en el procés participatiu, cal detectar a temps quan el procés s’estanca i per què algunes persones deixen de participar.

- Fer servir un llenguatge entenedor, que es pugui entendre. La participació neix de la comprensió, qualsevol malentès por incidir negativament.

Resposta 6 - "Vull participar, però no vull entrar en jocs de poder i baralles polítiques. No m'agrada participar enmig d'un ambient enrarit".

Línies d'acció:

- La sostenibilitat ha de ser una opció estratègica de model de ciutat. Cal cercar el consens més ampli possible entre les forces polítiques, agents socials i ciutadania. Una eina interessant és un "Pacte Ciutadà per a la Sostenibilitat", al qual tothom es pugui adherir voluntàriament.

Suggeriments:

- Evitar que ningú pugui fer un ús interessat de la sostenibilitat. La percepció de jocs de poder pot minvar la participació dels ciutadans en el procés de l'Agenda 21.

- Promoure un "Pacte Ciutadà per a la Sostenibilitat", al qual tothom es pugui adherir, i on s'estableixin les obligacions lliurament assumides que comporta. Un exemple proper és el de l'Ajuntament de Barcelona, que promou un "Compromís Ciutadà per a la Sostenibilitat" al qual tothom es pot adherir (vegeu annex).

Punts forts:

- La vitalitat social de la ciutat de Girona es molt elevada

- Hi ha precedents de processos participatius que ajuden a mantenir una dinàmica participativa

Resposta 7 - "Si vols que participi, diga'm com.
Dona'm canals de participació que siguin entenedors, fàcils i factibles".

Línies d'acció:

- Diversificar els canals de participació per tal d'adaptar-los a les característiques de cada sector de població.

- Potenciar les noves tecnologies com a eina per a la participació, i fer que aquestes eines estiguin accessibles a les persones.

- Fer servir les noves tecnologies per a educar, informar i coordinar els agents socials vinculats a la sostenibilitat, i ajudar-los a treballar en xarxa.

- Aprofitar al màxim la voluntat de participació de tots els agents socials i canalitzar-la de forma efectiva.

- Impulsar i afavorir les dinàmiques socials que afavoreixen la sostenibilitat.

Suggeriments:
- A Sabadell i a altres poblacions s'han fet servir eines telemàtiques com ara el programa "Consensus" per a promoure la participació (vegeu l'annex).

- Vinculació de les iniciatives per a la sostenibilitat a Girona amb xarxes que ja existeixen a altres llocs i que ténen els mateixos objectius: els joves es poden vincular als "Ecoclubes" argentins, altres col.lectius poden formar "Equips Ecològics Locals" i relacionar-se amb iniciatives semblants existents a França, Suïssa i Bèlgica.

- A alguns municipis s'han constituït comissions de treball temàtiques per tratctar els temes referents a la sostenibilitat.

Punts forts:
- L'Ajuntament de Girona ja és en el camí d'esdevenir una administració oberta, com ho demostren els serveis i les eines simplificadores de tràmits que es poden fer a través de la web de l'Ajuntament de Girona.

Punts febles:
- Les publicacions que es fan des de l'Ajuntament encara no estan del tot aprofitades com a eina de participació.

Resposta 8 -" Deixa'm participar a la meva manera.
No em demanis que assisteixi a reunions, però m'agrada portar un hortet. Aquesta es la meva manera de participar".

Línies d'acció:

Crear els mecanismes per tal que tothom pugui fer aportacions a la sostenibilitat de la manera que cadascú pugui, vulgui i sàpiga.

Suggeriments:

- A Barcelona s'ha creat les Agendes 21 Escolars, com a eina de participació dels escolars i els centres educatius.

- Promoure els oficis i afeccions que incideixin positivament en la sostenibilitat de forma directa o indirecta: horticultura ecològica...

Resposta 9 - "Vull participar, sempre que vegi que la meva participació serveix d'alguna cosa. Parla amb mi. Dialoga, si no estàs d'acord amb la meva opinió, com a mínim explica'm el perquè. I, sobretot, escolta'm".

Línies d'acció:

- Procurar que cada aportació sorgida de la ciutadania tingui la màxima incidència tant entre l'administració com entre la resta de ciutadans.

- Donar importància a la participació.

- Crear els mecanismes per tal que els ciutadans vagin participant de forma progressiva en les decisions del govern de la ciutat.

- Diversificar i maximitzar els sistemes pels quals una persona pot ser escoltada

Suggeriments:

- Fer explícita la participació creant "fulls de participació" visibles a centre municipals, internet i mitjans de comunicació.

- No deixar cap acte participatiu (queixa, consulta, suggeriment o contacte) sense resposta.

- Fer evident a la persona que participa que el seu interès té una incidència en els mecanismes de decisió.

Punts forts:

- L'Oficina d'Atenció al Ciutadà atén moltes peticions dels ciutadans

Resposta 10 - "M'agradaria que la meva participació tingués un premi, encara que sigui simbòlic. A tots ens agrada ser reconeguts. Encara no estic massa acostumat a ser responsable i necessito models".

Línies d'acció:

- Premiar les accions dels agents socials en favor de la sostenibilitat d'alguna manera, encara que sigui amb el reconeixement públic i la difusió de les seves activitats.

- Potenciar el rol de ciutadans, empreses i entitats que serveixen com a model per als altres.

- Potenciar la responsabilitat i l'educació cívica.

- Detectar i sensibilitzar les persones-clau, persones amb una certa influència en el seu sector o barri per tal de fer que siguin un motor de la sostenibilitat.

Suggeriments:

- Informar de forma clara i amplia de les bones pràctiques que realitzen els ciutadans, col.lectius, entitats o empreses.

Punts forts:

- Actualment ja s'otorguen premis i beques amb finalitats educatives, com el Joaquim Franch i Josep Pallach.

4. PROPOSTES DE LÍNIES D'ACCIÓ

LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA REQUEREIX D'UN CONTEXT FAVORABLE:

El millor context per a la participació ciutadana en els processos de les Agendes 21 Locals és la voluntat d'avançar vers la democràcia participativa i la cohesió social.

L'aplicació del Principi de subsidiarietat (les decisions han de ser preses tan aprop de la gent afectada com sigui possible) pot afavorir un context més propici a la participació.

La participació és un procés permanent, per tant la participació s'ha d'entendre i gestionar com un procés on conflueixen dinàmiques globals i locals. Un enfocament sistèmic ens porta a deixar de banda les accions puntuals i a cercar accions col.laboradores i transversals.

El diàleg es previ a la participació, per tant cal establir els mecanismes de diàleg de la mateixa manera que cal establir mecanismes de participació.

LÍNIES D'ACCIÓ QUE ES PROPOSEN:

1- Fer pedagogia de la sostenibilitat, tot explicant els seus beneficis per a la resolució de problemes quotidians actuals i prevenir els futurs, així com la relació directa entre sostenibilitat i qualitat de vida.

2- Vincular la sostenibilitat a una imatge positiva i de renovació.

3- Afavorir la perspectiva ecològica de la realitat i difondre-la per tot. Els comportaments són la conseqüència de la visió del món que té cada persona.

4- Posar la sostenibilitat i tots aquells factors que hi ténen relació en el centre de l'atenció social. La sostenibilitat és importantíssima, però no sempre és urgent. Es fàcil que s'oblidi, si no es fa un esforç en aquest sentit.

5- Creació d'una visió compartida pel màxim nombre de gironins de com volen la seva ciutat en el futur. Obrir un procés de creació d'un projecte comú, com a resposta a la pregunta de "Quina Girona volem d'aquí a uns anys?" La creació d'aquesta visió o projecte comú engrescador, il.lusionant, pot costar de crear, però a la llarga permet un context adient per tal que moltes de les accions i iniciatives concretes tinguin una millor acollida.

6- Difondre les bones pràctiques entre la població en general i entre els sectors implicats.

7- Detectar necessitats formatives per al desenvolupament de la sostenibilitat i donar la resposta adient.

8- Cal avançar vers la creació d'un projecte compartit de ciutat des del punt de vista de futur, social i ètic o de valors

9- Creació d'espais sectorialitzats de reflexió on es debatin de forma transversal problemes, estratègies de futur, estudis de millores, etc. Els camps poden ser per exemple el comerç, la immigració, la promoció econòmica, etc. L'objectiu és vincular la sostenibilitat als processos de millora continuada.

10- Fer que el debat i l'interés per a la sostenibilitat arribin a col.lectius que fins ara no hi han participat.

11- Promoure el coneixement de la sostenibilitat des del punt de vista de la incidència que pot tenir en cada col.lectiu o sector específic.

12- Promoure un Fòrum de Participació Ciutadana periòdic que sigui un punt de trobada de tots els participans en el procés d'implementació de l'Agenda 21.

13- Creació d'espais de diàleg i participació, tant pel que fa un nivel general ampli com a aspectes més específics (residus, mobilitat, energia...). El diàleg ha de ser fer-se tant amb temes de fons com en temes concrets.

14- Aprofitar els mecanismes de participació ciutadana establerts a Girona amb les Taules Territorials i les Consells Sectorials per tal de treballar de forma coordinada vers la sostenibilitat. La millor forma de coordinació és la creació d'una estructura de xarxa entre les diferents estructures participatives.

15- Creació de canals de participació factibles i diversos, per tal que cadascú pugui fer-ho de la manera que li sigui més còmoda.

16- Promoure el coneixement de noves metodologies de participació per tal de fer-la més efectiva.

17- Donar solucions ecològiques i sostenibles als problemes socials (pobresa, mancances educatives, aïllament, etc.) i també dels diferents sectors econòmics.

18- Treballar transversalment per a remoure els obstacles de tota mena que la participació pot trobar.

19- Treballar per tal d'enfortir la consciència de Girona com a comunitat.

20- Promoure aliances amb sectors professionals i empreses per tal d'incloure pràctiques sostenibles a les seves activitats habituals.
21- Promoure la interactivitat dels serveis municipals, de manera que s'estimuli la participació i l'educació.

22- Evitar la participació no desitjada o imposada. La participació com a procés necessita que es respectin els ritmes de les persones, col.lectius i agents socials.

23- La sostenibilitat ha de ser una opció estratègica de model de ciutat. Cal cercar el consens més ampli possible entre les forces polítiques, agents socials i ciutadania. Una eina interessant és un “Pacte Ciutadà per a la Sostenibilitat”, al qual tothom es pugui adherir voluntàriament.

24- Diversificar els canals de participació per tal d’adaptar-los a les característiques de cada sector de població.

25- Potenciar les noves tecnologies com a eina per a la participació, i fer que aquesta eina estigui accessible a les persones.

26- Fer servir les noves tecnologies per a educar, informar i coordinar els agents socials vinculats a la sostenibilitat, i ajudar-los a treballar en xarxa.

27- Aprofitar al màxim la voluntat de participació de tots els agents socials i canalitzar-la de forma efectiva.

28- Impulsar i afavorir les dinàmiques socials que afavoreixen la sostenibilitat.

29- Crear els mecanismes per tal que tothom pugui fer aportacions a la sostenibilitat de la manera que cadascú pugui, vulgui i sàpiga.

30- Procurar que cada aportació sorgida de la ciutadania tingui la màxima incidència tant entre l’administració com entre la resta de ciutadans.

31- Donar importància a la participació.

32- Crear els mecanismes per tal que els ciutadans vagin participant de forma progressiva en les decisions del govern de la ciutat.

33- Diversificar i maximitzar els sistemes pels quals una persona pot ser escoltada

34- Premiar les accions dels agents socials en favor de la sostenibilitat d’alguna manera, encara que sigui amb el reconeixement públic i la difusió de les seves activitats.

35- Potenciar el rol de ciutadans, empreses i entitats que serveixen com a model per als altres.

36- Potenciar la responsabilitat i l’educació cívica.

37- Detectar i sensibilitzar les persones-clau, persones amb una certa influència en el seu sector o barri per tal de fer que siguin un motor de la sostenibilitat.

5. CONCLUSIONS

Una de les principals tasques que el Consell Municipal de Sostenibilitat té al davant és el de crear un **context que afavoreixi i estimuli la participació**. La creació d'un context participatiu i dialogant s'aconsegueix avançant vers la democràcia participativa, aplicant el principi de subsidiarietat en la presa de decisions i deixant que els ciutadans vagin participant progressivament en el govern de la ciutat. Així mateix, les administracions, especialment la local, han de fer-se més interactives i convertir la participació puntual en diàleg reflexiu permanent per tal d'esdevenir "municipis oberts a l'aprenentatge".

La participació és un procés que es sembra i es conrea abans que doni fruits. La sostenibilitat és una aposta estratègica del municipi. Per tal de prevenir les dinàmiques que malmenten la participació caldria establir un "**Pacte Ciutadà per a la Sostenibiltat**" on partits polítics, agents socials i persones triïn lliurement la sostenibilitat com a guia per a l'acció individual i col.lectiva. Aquest pacte ha d'establir els compromisos i recollir els avantatges per a tothom qui s'hi adhereix voluntàriament.

Ningú aplica la sostenibilitat si no la comprèn. El Consell Municipal ha d'explicar la sostenibilitat i ha de fer evidents els inconvenients de la insostenibilitat. **La sostenibiltat ha de ser presentada com un recurs indispensable per a la qualitat de vida**, una eina per a resoldre problemes actuals i per a prevenir futures problemàtiques. Cal buscar la col.laboració en aquesta tasca educativa de més sectors, especialment el col.lectiu educatiu i els mitjans de comunicació. Les necessitats formatives i educatives necessàries per a la sostenibilitat han de ser detectades i satisfetes de la manera més adient.

La sostenibilitat entesa com a recurs es pot presentar a tots els sectors econòmics i socials. Per tant cal un esforç per tal de "**sectoritzar" la sostenibilitat**, explicar la incidència positiva que pot tenir en cada sector econòmic específic, grup de població o agent social. Algunes experiències exitoses que ja s'han dut a terme a Girona com la col.laboració amb el Col.legi d'Arquitectes es poden aplicar també a altres col.lectius professionals i sectors econòmics.

La sostenibilitat ha d'estar en el centre de l'atenció social. La creació d'una **visió compartida** per tots els gironins de com volen la seva ciutat en el futur pot ajudar a avançar vers la sostenibilitat amb més facilitat a llarg termini. Una visió compartida que respongui a la pregunta "Com volem la Girona del futur" ha de ser un projecte col.lectiu afectiu i positiu. La unificació consensuada de perspectives permet la unificació de les accions en una determinada direcció.

Cal crear una **sinèrgia més gran** entre la dinamització de la sostenibilitat d'una banda i els diferents mecanismes establerts per a la participació ciutadana, els diferents consells municipals i els recursos i serveis municipals: xarxa de centres cívics, Oficines d'Atenció al Consumidor, societats participades per l'Ajuntament, etc de l'altra.

El Consell Municipal de Sostenibilitat ha d'habilitar **canals de participació diversos, factibles i adaptats a cada sector de població o col.lectiu**. En aquest sentit, les **noves tecnologies** són un element que ofereix moltes oportunitats com a element per a afavorir la participació.

L'organització en forma de xarxa entre tots els estaments implicats en el desenvolupament de la sostenibilitat permet un aprofitament més gran de les sinèrgies entre els diferents actors i agents socials. Les xarxes poden ser utilitzades per a un millor aprofitament de les bones pràctiques i per a una major coordinació. Els serveis tècnics municipals han de tenir un paper en aquestes xarxes. Altrament, la introducció de noves metodologies de conducció de reunions poden convertir les discussions en diàlegs constructius.

Una de les metodologies emprades fins ara a altres indrets es la dels **Nuclis d'Intervenció Participativa (NIPS)**. Els seus beneficis han quedat demostrats, tanmateix caldria fer que aquesta forma de participació es fes de forma continuada i permanent. A tal fi es proposa que es creï la figura dels **Agents 21**, els quals reben una formació inicial sobre la sostenibilitat i són els encarregats de dinamitzar-la en l'àmbit concret que els pertoca durant un període de temps determinat. Acabat aquest temps, un altra persona, entitat, col.lectiu, empresa o mitjà de comunicació agafa aquest rol. D'aquesta manera cada cop són més les entitats que estan sensibilitzades i el procés participatiu es fa de forma continuada. Els Agents 21 reben una compensació per la seva tasca que pot ser econòmica o d'una altra mena, sense oblidar el prestigi social i el reconeixement públic. El Consell ha de vetllar per tal que la dinamització de la implentació de l'Agenda 21 es faci de la forma més efectiva.

El Consell Municipal de Sostenibilitat ha de crear **els espais de diàleg** i d'aprenentatge col.lectiu necessaris per tal que la sostenibilitat avanci al mateix ritme que la conciència ecològica i cívica. Tothom qui vulgui participar ha de poder fer-ho, els canals temàtics i les eines de participació (Fòrums...) han de ser diverses i adaptades a cada persona o col.lectiu. Cal cuidar molt les persones i sectors que tenen una certa influència en el seu àmbit, la seva participació en l'Agenda 21 local pot generar molta més repercussió a la ciutat.

Alhora també cal adreçar-se a aquells sectors que poden influir més, de forma directa o indirecta, en la consecució d'uns indicadors de sostenibilitat més favorables. Amb el creixement de **l'agricultura urbana**, per exemple, s'aconsegueix una reducció de les necessitats de transport, un increment de l'autosuficiència local, una biodiversitat més gran, un millor aprofitament de la part de matèria orgànica dels residus i una millora de la qualitat de l'aire. Cal cuidar la participació en aquestes **activitats-clau**.

La participació ha de ser reconeguda i gratificada d'alguna manera. Els agents més dinàmics en la implementació de l'Agenda 21 han de ser models per a altres agents i col.lectius, les bones pràctiques depenen tant d'allò que es fa com de l'actitud amb la qual es realitza. La participació creix quan es maximitzen els canals a través dels quals una persona pot ser escoltada.

6. ANNEX 1. GLOSSARI DESCRIPTIU D'INICIATIVES D'ALTRES MUNICIPIS ESMENTADES EN EL PRESENT DOCUMENT.

Acció Local 21
Programes d'acció desenvolupats a partir del procés d'elaboració de l'Agenda 21 Local. Durant la sessió de govern local celebrada en el marc de la Cimera Mundial per al Desenvolupament Sostenible a Johannesburg l'any 2002, les autoritats locals es van comprometre a desenvolupar Plans d'Acció pràctics i realistes i a implementar-los mitjançant els programes Acció Local 21. A la Crida de Johannesburg, els governs locals van exigir que l'Acció Local 21 sigui el "lema, el mandat i el moviment" de ciutats, pobles, comunitats i les seves associacions cap a accions per a la sostenibilitat.

Agenda 21 o Programa 21
Programa d'actuacions per assolir el desenvolupament sostenible que es va consensuar a la conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament celebrada l'any 1992 a Rio de Janeiro.

Agenda 21 Local
Procés participatiu que implica les autoritats municipals i tota la ciutadania en l'elaboració d'una estratègia de sostenibilitat per a l'àmbit local que permeti millorar la qualitat de vida de la ciutadania i contribuir a la protecció del planeta. El capítol 28 de l'Agenda 21 fa una crida a les autoritats locals a iniciar processos de consulta amb les seves comunitats per consensuar propostes que permetin avançar cap al desenvolupament sostenible.

Agenda 21 Escolar
Programa que convida a cada escola a el.laborar la seva pròpia Agenda 21, tot revisant els plantejaments i les pràctiques i agafant el compromís de realitzar accions de millora gràcies a un Pla d'Acció.

Comissió 21 o Comissió de l'Agenda 21
Òrgan de participació ciutadana, més restringit que el Fòrum 21, previst per estructurar i dinamitzar la participació ciutadana durant el procés d'Agenda 21 Local. La comissió 21 també pot constituir el nucli impulsor de treballs posteriors a l'elaboració de l'Agenda 21 Local.

Comissions Tècniques Interdepartamentals
Grups de tècnics municipals que es coordinen per tal d'incorporar els criteris de sostenibilitat a la seva gestió i a la seva pràctica quotidiana.

Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat
Pacte de corresponsabilització cívica que suposa un conjunt de compromisos i objectius consensuats en el marc de l'Agenda 21 de la ciutat de Barcelona. La seva signatura implica l'elaboració de plans d'acció sobre aquells aspectes que cada signant decideixi voluntàriament per contribuir en els propers deu anys a la consecució dels objectius fixats col·lectivament.

Consell Municipal de Medi Ambient (i Sostenibilitat)
Òrgan de consulta estable convocat per l'ajuntament i que està constituït per representats d'institucions públiques, empreses, associacions i entitats cíviques que es reuneixen, diversos cops l'any, per debatre propostes d'actuació en l'àmbit del medi ambient en el municipi.

Desenvolupament sostenible
Desenvolupament que és capaç de satisfer les necessitats actuals sense comprometre la capacitat de les generacions futures a satisfer les seves pròpies necessitats. Es tracta d'integrar les estratègies de desenvolupament econòmic i els mecanismes de justícia social respectant la capacitat de càrrega dels ecosistemes que el sustenten.

Ecoclubes i Equips Ecològics Locals
Els ecoclubes són organitzacions no governamentals, democràtiques, constituïdes bàsicament per nens i joves que articulen accions amb altres institucions de la comunitat per millorar la qualitat de vida de la població en el barri o ciutat. Els equips ecològics locals són grups d'ajuda mútua per avançar en els comportaments ecològics.

Eines Telemàtiques: CONSENSUS
Els objectius del projecte d'aquesta eina potenciada per la Fundació Bofill són: millorar la comunicació entre els Ajuntaments i els ciutadans; facilitar i promoure la transmissió de coneixement cap als responsables de la presa de decisions; estimular la realització d'experiències de participació ciutadana i de consulta a través d'internet, simplificant i agilitant els processos d'organització; oferir espais virtuals per permetre l'organització dels ciutadans en comunitats d'interès amb l'objectiu de promoure la corresponsabilitatzació i la participació. Ha estat emprada a Sabadell i altres municipis catalans.

Fòrum 21 (Fòrum Cívic, Ambiental o de Sostenibilitat)
Estructura participativa amb representació dels agents econòmics i socials vinculada al procés d'Agenda 21 Local. Es constitueix durant la fase preoperativa d'elaboració de l'Agenda 21 Local i pot prendre diverses formes.

Grups d'Idees Força
Grups de treball articulats entorn als set vectors ambientals del Pla d'Acció d'Igualada. Cada grup va realitzar tres sessions: en la primera, s'explicava i es consensuava l'estructura del pla d'acció ambiental i es ratificaven els objectius bàsics i les característiques principals; en la segona, es redactava el pla d'acció ambiental conjuntament amb la ciutadania i es ratificaven les accions; en la tercera, s'acabava de consensuar el pla d'acció ambiental i s'establia la prioritat de les accions.

Grup d'Impuls i Seguiment Agenda 21
Estructura participativa amb representants polítics, agents socials i econòmics de Molins de Rei que té la funció de realitzar una avaluació dinàmica, al llarg del temps, del grau d'aplicació de les actuacions previstes en el pla d'acció ambiental.

Grup d'Impuls de Districte
Òrgan que coordina el procés de participació en el seu àmbit territorial i fomenta la participació de la ciutadania.

Nuclis d'Intervenció Participativa (NIP)
Model de participació ciutadana que consisteix a reunir, en unes jornades de treball, un grup de ciutadans i ciutadanes seleccionats a l'atzar entre la població d'un barri, municipi o provincia juntament amb totes les associacions, ens i persones físiques que puguin aportar i exposar els seus plantejaments sobre un tema concret que els afecta.

Observatori de la Sostenibilitat
Servei municipal que té la finalitat d'auto avaluar el procés d'Agenda 21 Local des de diferents vessants: en primer lloc, realitzant un seguiment del grau d'implicació dels agents socio econòmics en el procés; en segon lloc, avaluant la consecució dels diferents objectius predeterminats i monitoritzant els indicadors de sostenibilitat, i finalment, promovent les bones pràctiques i els procediments que permeten un desenvolupament sostenible al municipi.

Oficina 21 Local
Departament vinculat a l'Agenda 21 Local que fomenta la implantació, execució i seguiment posterior del pla d'acció local. En el marc del procés de planificació cap a la sostenibilitat, les Oficines 21 Locals tenen dues funcions importants: una d'externa com a òrgan catalitzador dels processos de participació i una altra d'interna, com a impulsors de la transversalitat en la gestió municipal, així com de la convergència entre els diferents instruments de planificació local.